

Vi vil gerne motivere andre; men hvor meget må vi bestemme?

Dorthe Birkmose, *selvstændig psykolog (cand.psych.), forfatter, blogger og foredragsholder*

Dorthe Birkmoses første hovedbudskab var, at vi som professionelle ikke må styre og bestemme i andres liv. Vi må ikke tvinge, bestemme eller manipulere. Vi skal derimod arbejde med et andet menneskes motivation uden at overskride vedkommendes grænser. Der er altid en motivation, men måske ikke til de handlinger, vi som fagprofessionelle synes er godt for den enkelte eller, til de løsninger som er god for økonomien.

Udfordringen er, hvordan vi balancerer mellem en "laissez faire-tilgang" og en styrende tilgang til mennesker, der har brug for vores hjælp.

2 paradigmer: den styrende tilgang eller den ikke-dirigerende tilgang

Dorthe Birkmose refererede til to paradigmer: det styrende paradigme og det ikke-dirigerende paradigme.

Udgangspunktet for det ikke-dirigerende paradigme er, at vi kun kan hjælpe en anden ved at respektere vedkommendes zone for udvikling. Her findes den enkeltes motivation.

I det ikke-dirigerende paradigme tænkes i struktur f.eks. i samtaler, aktiviteter, hverdag m.m. Struktur er vaner, rutiner og faste måder at gøre tingene på – en logisk opbygning for det enkelte menneske.

Man har fokus på at forstå årsagerne til formålene med adfærden.

Uanset om vi kalder det ro-givende pædagogik, neuropædagogik, sanseintegration eller mentalisering, arbejder vi med at forstå årsagerne og formålet med andres adfærdsmønstre.

Det handler om at komme til at forstå, hvorfor et givent adfærdsmønster for et bestemt menneske er det eneste logiske og rimelige at gøre. Først derefter kan vi gøre os tanker om, hvordan vi kan afhjælpe problemerne. Så vi kan hjælpe dem.

Det styrende paradigme tror derimod på, at menneskets adfærd skal og kan styres ved belønning. Personalet opstiller adfældsregler og ikke struktur. Dorthe Birkmose refererede til begrebet 'Nudging' som en ny og blød måde at tale om styring. I nudging er det personalet/systemet, der beslut-

ter, hvad der er godt for et andet menneske. Selvsagt uden at spørge vedkommende. Personalet definerer rammer, men det burde være omgivelserne, der tilpasses mennesket.

Adfærdsmønstre er det vi observerer på, men det vi tolker på, er menneskets forståelse af egen situation, kognitive ressourcer og vanskeligheder samt livs- og sygdomshistorie.

Vores kerneopgave

Vores kerneopgave er at hjælpe de mennesker, der har brug for hjælp på en differentieret og individuel måde, så de kan leve deres liv. Det kan være svært i en tid hvor økonomien er presset, og ledelser ønsker, at vi skal bruge tid på registreringer, skabeloner, spørgeskemaer, brugerundersøgelser m.m.

Men vi må holde fast for vores egen skyld, og for dem vi hjælper.

Rehabilitering – et nødvendigt fagbegreb, men også et skævvredet buzzword

Dorthe Birkmoses andet hovedbudskab omhandlende rehabiliteringsbegrebet. Udgangspunktet er, at der skal være klarhed over, hvad rehabilitering er, og hvad det ikke er. Rehabilitering er et buzzword og samtidig et vigtigt fagbegreb.

Dorthe Birkmose gjorde opmærksom på den skævvridning af rehabiliteringsbegrebet som er sket siden "Hvidbog om rehabilitering" udkom i 2004. Definitionen fra Hvidbogen lyder:

"Rehabilitering er en målrettet og tidsbestemt samarbejdsproces mellem borger, pårørende og fagfolk. Formålet er, at borgeren, som har eller er i risiko for at få begrænsninger i sin fysiske, psykiske og/eller sociale funktionsevne opnår et selvstændigt og meningsfuldt liv. Rehabilitering baseres på borgerens hele livssituation og beslutninger, og består af en koordineret, sammenhængende og vidensbaseret indsats"

Skævvridningen af rehabiliteringsbegrebet er sket ved, at selvstændighed og selvhjulpethed er gjort til synonymmer. I praksis skrives om selvstændighed, men der stilles krav om, at borgeren skal gøres selvhjulpethed – dvs. bringes til at klare sig selv. Skævvridningen ses også i, at det forventes/forudsættes at professionelle skal skabe motivation hos borgeren. Ifølge Dorthe Birkmose er det ikke muligt. Som professionel kan vi inspirere, informere og vække nysgerrighed. Vi kan undersøge og respektere den motivation som borgeren har, men vi kan ikke pr. definition skabe motivation. Men motivation er altid til stede i det enkelte menneske – måske bare ikke lige til de problemløsningsstrategier, som vi kommer med.

Mennesket er altid motiveret for at løse de problemer, som mennesket selv oplever at have.

Dorthe Birkmose fortalte levende om en hjemløs mand på et rehabiliteringscenter. Hans største motivation var at blive liggende i den varme og rene seng og få lov til at drikke sin solbærrum i fred. Her kom personalets rehabiliteringstanker om at gøre manden selvhjulpethed til kort, for han vidste godt at det betød at komme på gaden igen og fryse. Så der var ingen motivation til rehabiliteringsforløbet.

Denne skævvridning eksisterer både på Socialstyrelsens hjemmeside, i Danske Regioner og i KL. Et eksempel fra Socialstyrelsens hjemmeside: "det er op til fagpersonerne at fremkalde borgerens motivation for at indgå i et rehabiliteringsforløb".

Selvstændighed og selvhjulpethed er ikke synonymmer

I den Store Danske Encyklopædi defineres selvhjulpethed således: "som er i stand til at klare sig selv uden andres hjælp".

Selvstændighed defineres: "i stand til at tænke og handle uden at føle sig bundet af råd, vejledning, forbilleder eller anden hjælp udefra".

At klare sig selv og at kunne tænke selv er ikke det samme, og det er ifølge Dorthe Birkmose foruroligende, når fagbegrebets oprindelige betydning ændres, udvides og skævvrides på en måde, så de får en helt anden betydning. Fidusen er, at praksis camoufleres sprogligt, samtidig med at man fjerner enhver mulighed for kritik. At fagbegreber skævvrides er ikke noget nyt, andre eksempler er brug af begreber som anerkendelse, sundhed og inklusion.

Lad os holde fast

Dorthe Birkmose opfordrede forsamlingen til at holde fast i rehabiliteringsbegrebet i sin oprindelige forståelse og dermed samarbejde med borgere og pårørende med respekt for deres motivation. Hun opfordrede os til at løfte stemmen, når vi oplever, at borgere overlades til sig selv eller styres i retning af et liv, der umiddelbart er billigere for kommunen eller regionen. Det var ikke intentionen i Hvidbogen, at der skulle spares penge. Intentionen var derimod at hjælpe mennesker bedst muligt.

Vi har et ansvar for at råbe op, når vi oplever forsøg på at styre, bestemme over, tvinge, nudge eller manipulere andre mennesker. Vi skal derimod finde hvad der motiverer den enkelte og finde tilbud ud fra dette.

Læs mere på Dorthe Birkmoses blog [her](#).